

zralém jablíčku

Půjde už do školky?

Kuba právě oslavil své třetí narozeniny. Přišli za ním Lojzík a Anička, kamarádi ze školky. Má velkou radost. Chodí do školky teprve měsíc. Zvykl si krásně, rychle a bez problémů. Ale co kdyby to všechno bylo jinak?

Každý rodič se dříve nebo později sám sebe zeptá: „Je už moje dítě dostatečně zralé na to, aby trávilo své dny v kolektivu? Neměli bychom přece jen ještě pár měsíců počkat?“ Jak poznat, že naše ratolest je už připravená na docházení do školky? Není to jen o fyzickém věku dítěte, ale také o psychické připravenosti. O tom, zda už je naše dítě nachystané pro styk s dosud neznámými vrstevníky a cizími „tetami“. „Já si myslím, že dítě v rámci své socializace pro život v kolektivu

přirozeně dozrává v průběhu celého předškolního věku,“ říká ředitel Dětského centra Paprsek a propagátor terapie pevným objetím PhDr. Jaroslav Šturma. „Kojenecký věk je doba, kdy dítě vstupuje do světa prostřednictvím jedné osoby, většinou matky. V batolecím věku už rozšiřuje své poznávání na širší rodinu, babičky, tety, dědečky. A předškolní věk je obdobím, kdy se socializace rozšiřuje ještě dál,“ pokračuje psycholog.

Jesle pro rodiče

V 50. a 60. letech byly jesle samozřejmostí, dnes se k nim zase pomalu vracíme. Pro mnoho mladých rodičů jsou jesle nutností – oba dospělí členové rodiny musejí vydělávat, aby ekonomicky zabezpečili rodinu. „Všimněte si, že jesle vlastně nepotřebuje dítě, ale rodič. Žádné batole by totiž jesle dobrovolně nevyměnilo za maminku,“ upozorňuje doktor Šturma. Jesle by podle jeho slov měly být až jedním z posledních řešení, když jiná možnost neexistuje.

Jak už jsme si řekli, batole poznává svět prostřednictvím širší rodiny. V momentě, kdy už není zbylí a rodiče, eventuálně maminku, nutí ekonomický tlak vrátit se do práce, by bylo lepším řešením svěřit dítě někomu, kdo se o něj může postarat v rámci rodiny, nebo zapojit sousedku či jinou maminku, která je právě na mateřské dovolené a je ochotná se o vašeho potomka starat. Pokud ale maminky mají být i jen minimální možností volby, měly by zůstat s dítětem ještě rok doma. Co je pro matku jeden rok v celém jejím dosavadním životě – jen zlomek, ale pro dvouletého je to polovina života!

O jablku

Každý malý jedinec je svébytné individuum, od každého můžeme očekávat něco trochu jiného, v připravenosti k životu v kolektivu se od sebe liší i dva sourozenci. „Údaje, které najdeme v příručkách o vývoji, obsahují průměrné hodnoty všeho – v kolika měsících má dítě chodit, lézt, mluvit... Vše nakonec ale může být úplně jinak. Platí, že dítě je zralé, když začíná vyhledávat ostatní děti. Nemá těžkosti s tím, že se vzdálí od maminky, zapojuje se do hry s dalšími dětmi, úplně neznámými, třeba na pískovišti. K mamě se vrací jen v momentech, kdy si odře koleno nebo má žízeň. Děti jsou ve velké většině společenské,“ dodává psycholog. U těch, které neutíkají do společnosti a příliš dlouho se brání, ta pravá doba ještě nenastala.

Trochu jiné šestinedělí

Mateřská škola už je něco jiného než jesle; ve školce se již vychází vstříc potřebě dítěte. „Výzkumy jednoznačně neříkají, že dítě, které projde mateřskou školou, se lépe adaptuje v dalším, školním prostředí. Školka ale může být vhodnou přípravou na školní docházku. Zvlášť dnes, kdy je hodně jedináčků, je trénování pobytu mezi vrstevníky důležité. Přejít by jinak pro jedináčka mohl být dvojnásob náročný,“ říká doktor Šturma. Podle jeho slov vše, co má nakonec vést k úspěchu, je potřeba zkoušet po malých krůčcích. Začátek je vždy těžký a pro rodinu čerstvého školkaře jde o velice náročné období. Na rodiče je vynakládán obrovský tlak a dítě je ve velkém stresu.

Navíc většinou po pár prvních dnech dítě „odpadne“, protože na něj začaly kromě jiného působit i neznámé, cizí bacily. „Rodiče se musejí obrnit velkou dávkou trpělivosti a začínat stále znovu od začátku,“ upozorňuje Jaroslav

„Jak poznáme, že je jablko zralé? Když samo spadne! Kdybychom jej museli kroužit, abychom jej utrhlí, museli bychom se dopustit násilí. Stejně je to s dětmi,“ vysvětluje psycholog. Přiklání se k názoru učitele národů Jana Ámose Komenského, že věci by měly plynout samy, bez násilí. „Je zkrátka vždy dobré počkat, až přijdou signály ze strany dítěte,“ dodává.

Šturma. Adaptační proces dítěte trvá obvykle asi šest týdnů. Pokud rodič nastupuje do zaměstnání, měl by s dítětem začít chodit do školky zhruba těchto šest týdnů v předstihu. „Teprve kdyby se ani po této době nedařilo, byl by čas na eventuální poradu s odborníkem,“ radí Jaroslav Šturma.

Prosím neodkládat!

Osamostatňování dítěte mohou bránit různé faktory – sociální nebo zdravotní zátěž. Stres navíc nemusejí vyvolávat jen negativní události, ale i taková

PhDr. Jaroslav Šturma

radostná chvíle, kdy do rodiny přibude další miminko. Rozmezí mezi sourozenci bývá nejčastěji právě okolo tří let. Často se tak může stát, že maminka přinese domů nový objekt zbožňování právě v době, kdy staršího bráčku čekají nové zážitky. On to ale cítí jinak – jako kdyby ho už rodiče neměli rádi a chtěli jej vyměnit za něco přitažlivějšího, nového. Každý starší sourozenec prožívá těžkosti, než se smíří s novým přírůstkem do rodiny, a pokud by k tomu ještě měl opustit své výsostné území, nemusel by to zvládnout. „Velmi často jde starší dítě do regrese, chová se jako miminko, začne se třeba pomočovat, chce krmit, místo aby jedlo samo,“ vysvětluje psycholog. V tomto období je pro začínajícího školáčka z psychologického hlediska výhodnější, když mamince vypomůže někdo další z rodiny a dítě zůstane ještě nějaký čas doma či dochází do školky jen třeba na dva dny v týdnu.

Jak poznáme, že je jablko zralé? Když samo spadne! Kdybychom jej museli kroužit, abychom jej utrhlí, museli bychom se dopustit násilí. Stejně je to s dětmi.

To zvládneme

První školkové krůčky tedy máme za sebou. Jak dítěti ještě „osládit“ toto pro něj těžké zvykací období, aby se mu tolik nestýskalo? „V každém případě je dobré dítěti slíbit, že přijdu, že se vrátím, že se na mne může těšit. Pak jej mohou ocenit, například tak, že půjdeme společně do cukrárny na zmrzlinu,“ vyjmenovává doktor Šturma.

Dítěti můžeme dát s sebou něco, co jej spojuje s domovem (oblíbený plyšák) nebo co mu bude připomínat maminku – třeba kapesník navoněný jejím oblíbeným parfémem. Dítě jej může nosit při sobě a v okamžicích, kdy jej přemáhá strach a smutek, si k němu přičichne. V mysli si tak vyvolá maminku a je mu lépe. „Některé děti s sebou nosí pouzdro s fotografií maminky nebo celé rodiny,“ dodává psycholog.

JAK TO DÍTĚTI JEŠTĚ USNADNIT

- ♦ **Vzbud'te zájem.** Vysvětlíte dítěti, o čem školka je. Povídejte si s ním o kamarádech, o hračkách.
- ♦ **Vod'te včas.** Přicházejte před tím, než se děti rozdělí do skupinek, ve kterých si budou hrát. Jinak by se dítě mohlo cítit jako outsider.
- ♦ **Dodržujte rituály.** Vyzvedávejte dítě vždy ve stejnou dobu. Dětský čas plyne pomaleji než čas dospělého, neprodlužujte jej proto ještě vašim pozdním příchodem.

Intro nebo extra?

I mezi dospělými jsou určité rozdíly v povaze, ve vnějších projevech vůči okolí. Stejně rozdílné jsou i děti. Extrovert je už svou povahou disponován pro život v kolektivu. Nedělá mu problém pohybovat se mezi vrstevníky. Na druhou stranu ani introvert nemusí mít s ostatními problém – oni mu totiž nevadí, nepotřebuje je. „Jde o to odlišit, kdy je případné samotářství dáno povahou dítěte a kdy už jde o reakci na nějaký podnět. Izolování se od kolektivu je pak projevem obrany, útěku. To už není přirozené. Zkušená teta v mateřské školce by toto měla umět včas odlišit,“ upozorňuje Jaroslav Šturma.

Postupné zvykání

Mnohý začínající školkař začne v noci znovu hledat oporu v rodičovské posteli. Pokud se tak děje v „inkubační“ době, je to normální. „Dítě není samo, jsme s ním, dotýkáme se ho, má pocit jistoty,“ říká psycholog. Pokud mu dáme najevo, že jsme zde, kdykoli nás bude potřebovat, postupně se zklidní. A i když to může trvat delší dobu, jednou přijde noc, kterou stráví ve své postýlce. Jako rodič bych si měl být jistý, že než dítě opustím, je v pořádku a nemá žádné strachy. Vše se má dít postupně, i školka by se tedy měla „dávkovat“ – nejdřív jeden, dva dny, domů „po o“... Některým dětem více vyhovuje jiný model školky. A stejně jako si vybíráte porodnici, je dobré postupovat i v případě školky. Informace získáte třeba na internetových stránkách www.materskeskolky.cz nebo www.waldorf.cz.

Počkáme ještě rok?

Možná máte po četbě předchozích rádků pocit, že to přece nemůžete zvládnout. Nebojte se, dílo se nakonec vždy podaří. Zvládnete počáteční nejistotu, dítě si ve školce zvykne a vše zapluje do zaběhnutých kolejí. Ani se nenadějete a z vašeho cvalíka je adept na prvňáčka... Zdá se vám, že ani ve svých šesti letech ještě na přechod do školy není zralý? „Odklad školní docházky je v rozhodovací kompetenci ředitele základní školy. O odklad žádají rodiče dítěte. Měli by mít dva posudky – jeden od pediatra a jeden od psychologa. Nejprve je ale dobré poradit se ve školce, kam dítě dochází a kde učitelky mají slušný přehled o tom, jak si vaše dítě počíná,“ uzavírá Jaroslav Šturma. 🍀

Markéta Ostrůžková
odborná spolupráce: PhDr. Jaroslav Šturma
Dětské centrum Paprsek, Praha